

۲ راهکار برای بهبود شرایط اقتصادی کشور

کامران ندری
عضو هیأت علمی
دانشکده اقتصاد
دانشگاه امام
صادق(ع)

یادداشت

شورای پول و اعتبار سقف‌های جدید نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی را روز سه‌شنبه تعیین کرد که این امر در ابتدا اتفاق خوبی است اما نرخی که برای سپرده سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شده، مناسب نیست. این امر مثل مصداق فردی است که دچار چاقی مفرط شده و شما برای او ورزش را تجویز می‌کنید. او ورزش را شروع می‌کند اما به خاطر شرایط بدنی تنها ۱۰ دقیقه می‌تواند فعالیت‌های ورزشی انجام دهد. با این توضیح، قطعاً ورزش در زمان کوتاه نمی‌تواند مشکلات چاقی فرد را برطرف کند.

اصل کاری که در نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی صورت گرفته یعنی نرخ‌های سود تا حدودی افزایش پیدا کرده و تفاوت سرسیدها تا حدودی معنا دار شده، درست است؛ ولی از نظر من می‌بایست نرخ‌ها توسط بانک‌ها مشخص می‌شد و بانک مرکزی صرفاً نرخ بهره را در بازار بین بانکی مدیریت و هدایت کند.

نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بانکی که اکنون توسط شورای پول و اعتبار تعیین شده با توجه به شرایط فعلی اقتصاد، نرخ بازدهی در بازار سرمایه، نرخ تورم، تورم مسکن و تورم قیمت ارز، تأثیرگذار نیست، اصل قضیه که جهت‌گیری بانک مرکزی برای اصلاح است، درست است. ولی فکر نمی‌کنم که نرخ‌های تعیین شده در شرایط فعلی اثرگذاری خیلی خوبی در حفظ ارزش پول ملی و مدیریت نقدینگی داشته باشد.

به هر حال نمی‌توان همه مشکلات را در سیاست پولی دید و جست و جو کرد. رفع مشکلات حوزه اقتصاد با اعمال سیاست‌های پولی اصلاح نمی‌شود. وقتی تحریم باعث می‌شود که صادرات ارز وارد اقتصاد نمی‌شود، نمی‌توان نیازهای تولید را رفع کرد، چرا که تولید نیاز به مواد اولیه و واسطه‌ای دارد.

به هر حال ما مشکلات زیادی در اقتصاد داریم که سیاست‌های پولی تا حدودی می‌تواند کارساز و اثرگذار باشد به شرط آنکه میزان نرخ سود مناسب باشد. قطعاً سود سپرده سرمایه‌گذاری با سرسید دو سال ۱۸ درصد که اخیراً تصویب شده نمی‌تواند اثرگذاری لازم را داشته باشد. زمانیکه بازار سرمایه هفته‌ای ۱۸ درصد بازدهی می‌دهد چگونه می‌توان انتظار داشت که مردم از افزایش نرخ سود سپرده تعیین شده استقبال کنند.

اگر نرخ بهره متناسب با شرایط اقتصاد درست تعیین شود تا حدودی می‌تواند اثرگذار باشد ولی اینکه فکر کنیم که با افزایش نرخ سود همه مشکلات به یکباره حل می‌شود بعید است چنین اتفاقی رخ دهد. به هر ترتیب هر بیماری یک دارویی دارد و هر بیماری هم با یک دوز دارویی قابل درمان است، در غیر اینصورت آن دارو نمی‌تواند حال بیمار را بهبود ببخشد. از طرفی اگر دارو درست تجویز شود یک شبه حال بیمار خوب نمی‌شود و قطعاً زمانی نیاز است تا وضعیت عمومی بیماری خوب شود.

اگر نرخ سود هم بدرستی تعیین شود در یک هفته وضعیت اقتصاد کشور اصلاح نمی‌شود؛ این امر زمان بر است. اگر نرخ سود متناسب با شرایط کشور افزایش پیدا کرده بود حداقل در مدت ۶ ماه می‌توانستیم در مسیر اصلاح قرار بگیریم که این تأثیر هم با محدودیت‌هایی مواجه بود و همه مشکلات اقتصاد برطرف نمی‌شد.

با توجه به توضیحات ارائه شده، به بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار پیشنهاد می‌کنم که نرخ سود سپرده به بانک‌ها واگذار شود و نرخ بهره هر بانک حداقل باید ۲۰ درصد تعیین شود، این امر با یک وقفه حداقل ۳ الی ۶ ماه می‌تواند به وضعیت اقتصادی کشور کمک کند.

تشکیل هلدینگی با ۴۹ میلیون سهامدار

حسن قالیباف اصل رئیس سازمان بورس درخصوص شرکت‌های غیروپرسی سهام عدالت می‌گوید: ۱۳ فقره از شرکت‌های واگذار شده در قالب سهام عدالت، غیروپرسی هستند که به یک هلدینگ فراگیر ملی منتقل شده و سهام این هلدینگ در اختیار ۴۹ میلیون سهامدار سهام عدالت قرار می‌گیرد. اما هنوز از جزئیات این هلدینگ و نحوه مدیریت آن و نسبت آن با شرکت‌هایی که داخل آن قرار دارند، مشخص نشده است. مسائلی همچون نحوه مدیریت این شرکت‌ها پس از حضور در بورس، نحوه خرید و فروش سهام این هلدینگ، نسبت مدیریت هلدینگ با سهامداران و مدیریت شرکت‌ها می‌تواند چالش‌های جدیدی برای این هلدینگ، ۴۹ میلیون سهامدار سهام عدالت و ۵۰ درصد مگا موتور، ۴۲ درصد مشایبر، ۲۱ درصد شهر صنعتی کاوه، ۵۸ درصد شهر صنعتی رشت، ۲۳ درصد شهر صنعتی البرز، ۴۹ درصد ساختمان سد و تأسیسات آبیاری سایبر، ۲۸ درصد دخانیات ایران، ۳۰ درصد پتروشیمی خوزستان، ۱۰ درصد پتروشیمی تبریز، ۳۰ درصد پتروشیمی بیستون، ۳۰ درصد پتروشیمی بوعلی سینا، ۳۰ درصد پتروشیمی بندر امام و ۶ درصد پتروشیمی ارومیه در صورتی که وارد بورس نشوند، در اختیار این هلدینگ قرار خواهند داشت. تشکیل این هلدینگ در حال حاضر می‌تواند مشکل سهام عدالت را حل کند. اما باید دید دولت و سازمان بورس برای مشکلات احتمالی پیش پای این هلدینگ راه حلی دارند یا خیر یا بعد از وقوع مشکل به‌دنبال راه حل‌های آن خواهند رفت. **فارس**

اوضاع منابع آبی خوب است

وزیر نیرو به پروژه‌های هفته یازدهم از بوشی # هر هفته الف-ب-ایران اشاره کرد و گفت: در هفته جاری ۲۷۰۰ میلیارد تومان پروژه در هرمزگان افتتاح می‌شود. رضا اردکانیان دیروز در حاشیه جلسه هیأت دولت در جمع خبرنگاران با بیان اینکه وضعیت منابع آب خوب است اما باید مردم صرفه‌جویی کنند تا تابستان را با آرامش بپوشیم، افزود: در صورتی که وارد بورس نشوند، در اختیار این هلدینگ قرار خواهند داشت. تشکیل این هلدینگ در حال حاضر می‌تواند مشکل سهام عدالت را حل کند. اما باید دید دولت و سازمان بورس برای مشکلات احتمالی پیش پای این هلدینگ راه حلی دارند یا خیر یا بعد از وقوع مشکل به‌دنبال راه حل‌های آن خواهند رفت. **فارس**

وی در ادامه با اشاره به موضوع تبادل انرژی با کشورهای همسایه گفت: ما از برخی کشورها برق وارد می‌کنیم و تا جایی که امکان داشته باشد صادرات نیز داریم اما در هر حال اولویت ما تأمین نیاز داخل است. وزیر نیرو همچنین گفت: بزودی آب شیرین کن بندرعباس به بهره‌برداری خواهد رسید که در این رابطه ۹۰ هزار نفر از این آب‌شیرین‌کن بهره‌مند خواهند شد. وی ادامه داد: همچنین پروژه پیچیده ابرسانی به بشاگرد را داریم که ۹۰۰ هزار متر مکعب از چگین آب پیمپاز خواهد شد. علاوه بر آن نیروگاه گازی قشم با ظرفیت ۱۷۵ مگاوات به بهره‌برداری می‌رسد. اردکانیان بهبود وضعیت نیروگاه ۱۱۵ مگاواتی هرمزگان را نیز از دیگر پروژه‌ها و پروژه‌ها به‌شماره و افزود: به‌شماره این نیروگاه از افت ولتاژ شهرستان‌های میناب و سیری جلوگیری خواهد شد. **ايلنا**

عقب نشینی ۳ درصدی بانک مرکزی

تغییر مصوبه نرخ سود پس از ۴ سال

بازارپول وارد رقابت با بازارهای موزای شد

از سال ۱۳۹۵ که شورای پول و اعتبار حداکثر نرخ سود سپرده‌های بانکی را ۱۵ درصد تعیین کرد، تاکنون تغییرات زیادی دراین نرخ رخ داده است. تخطی بسیاری از بانک‌ها از این نرخ سود باعث شد تا در سال ۹۶ بانک مرکزی با ابلاغ یک بخشنامه یک بار دیگر روی ضرورت پایبندی به نرخ سود مصوب تأکید کرد. این درحالی است که کاهش ۵ درصدی نرخ سود با وجود مهلت ۱۱ روزه‌ای که برای افتتاح به نرخ‌های قبلی داده شده بود، موجب شد تا بخشی از سپرده‌ها به سمت بازارهای رقیب و موزای حرکت کنند. در همین مقطع بازار ارز و طلا بتدریج با نوسان بیشتری همراه شد و بدین ترتیب جریان مهاجرت سپرده‌های بانکی به سمت این بازارها سرعت گرفت. بر همین اساس رومانی از گواهی سپرده ریالی به نرخ سود ۲۰ درصد درکنار پیش فروش سکه باعث شد تا پس از آن یک بار دیگر مصوبه سال ۹۵ شورای پول و اعتبار به فراموشی سپرده شود و نرخ سود روی ۲۰ درصد ثابت بماند.

این درحالی است که بازگشت بانک‌ها به روال سابق موجب افزایش ناترازی صورت‌های مالی آنها شده بود و براین اساس با تصمیم شورای عالی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری از ابتدای اردیبهشت ماه سال جاری یک بار دیگر نرخ سود به مصوبه سال ۹۵ بازگشت و بدین ترتیب افتتاح سپرده بالاتر از نرخ سود ۱۵ درصد ممنوع شد.

اما این بار هم نرخ سود ۱۵ درصد دوام زیادی نداشت. دوباره با افزایش التهابات در بازارهای ارز و طلا به‌دلیل نقدینگی حجیم و سرگردان، با پیشنهاد بانک مرکزی، شورای پول و اعتبار تصمیم گرفت نرخ سود سپرده‌های بانکی را حداکثر به ۱۸ درصد برساند. براین اساس درحالی که از سال‌ها پیش حداکثر سپرده‌های بلندمدت به یکسال محدود شده بود در مصوبه اخیر شورای پول و اعتبار سپرده‌های دوساله نیز به سپرده‌های بانکی افزوده شد. براساس مصوبه ۲۴ تیرماه جاری شورای پول و اعتبار نرخ سود سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه مدت ۱۰ درصد، سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه مدت ویژه سه ماهه ۱۲ درصد، سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه مدت ویژه شش ماهه ۱۴ درصد، سپرده سرمایه‌گذاری

به‌تصویب رسیده است و بزودی این پیشنهاد برای تصویب نهایی به شورای پول و اعتبار خواهد رفت. دهم آذرماه ۱۳۹۸ بود که حجت‌الاسلام والمسلمین غلامرضا مصباحی مقدم، عضو شورای فقهی بانک مرکزی در حاشیه پنجمین همایش مالی اسلامی، با بیان اینکه ابزار بازار باز مالی در دنیا همراه با ربا است، اظهار کرد: ما نمی‌توانیم تسلیم این موضوع شویم بنابراین، مسأله را به شورای فقهی بانک مرکزی ارجاع دادیم و در این شورا اوراق ودیعه طراحی شد که تا پایان سال جاری ارائه می‌شود.

اوراق ودیعه سندی است که نشان می‌دهد بانک مرکزی مبلغ معینی را از ودیعه‌گذار به‌عنوان ودیعه دریافت کرده و متعهد است آن مبلغ را تا سرسید نگهداری کرده و در سررسید، با رعایت حفظ قدرت خرید با نرخی حداکثر معادل نرخ تورم سالانه به دارنده سند مزبور عودت دهد.

روش کار در اوراق مذکور به این صورت است که بانک مرکزی اوراق ودیعه را منتشر و اوراق مزبور را از طریق بانک‌های عامل به متقاضیان عرضه می‌کند. بانک‌ها با واگذاری اوراق ودیعه، وجوه متقاضیان را به‌عنوان ودیعه جمع‌آوری و به بانک مرکزی منتقل می‌کنند. بانک مرکزی متعهد است که آن وجوه را در چارچوب سیاست‌های پولی بلوکه کند و در سررسید با رعایت حفظ قدرت خرید، به صاحبان اوراق برگرداند. گفتنی است در همین راستا بانک مرکزی سپرده‌های بانکی را نیز با هدف ماندگاری طولانی‌تر نقدینگی در شبکه بانکی متنوع‌تر و تا دو سال افزایش داده است. پیش از این نیز بسیاری از کارشناسان اعتقاد داشتند که دراین شرایط بانک مرکزی باید روی نرخ سود سپرده‌های بانکی تجدید نظر کند چرا که نرخ ۱۵ درصدی با توجه به نرخ تورم جاری نه تنها هیچ جذباتی برای سپرده‌گذاران ندارد بلکه آنها را مجرمه می‌کند. درواقع با اختلاف نرخ سود ۱۵ درصدی و تورم ۳۰ درصدی، سپرده‌گذاران تا پیش از این با بازدهی منفی ۱۵ درصدی روبه‌رو بودند، اما اکنون که این نرخ افزایش یافته است فاصله میان نرخ تورم و بهره بانکی کاهش می‌یابد و باعث می‌شود تا سرمایه‌گذاران ریسک گریز بازار پول را ترجیح دهند. اما زمانی که این فاصله

۱۳۹۸ تا فروردین ۱۳۹۹ همواره حجم سپرده‌های بانکی با افزایش همراه بوده است، اما درصد رشد آن نسبت به ماه قبل تفاوت زیادی داشته است. درحالی که در فروردین ماه سال گذشته مانده سپرده‌های بانکی با رقم ۲۰۸۲ هزار میلیارد تومان نسبت به اسفند ۹۷ رشد ۸۰٫۷ درصدی (نسبت به فروردین) این میزان رشد به ۲۰،۳ درصد رسیده است.

علاوه بر رشد بالای سپرده‌های بانکی در فروردین سال گذشته میزان رشد ماهانه مانده سپرده‌های بانکی در شهریور سال قبل با رشد ۳۰،۸ درصدی همراه شده است. اما در همین سال و در مهرماه کمترین میزان رشد سپرده‌ها با ۳،۸ درصد رقم خورده است. در اسفند ماه سال گذشته به حجم مانده سپرده‌های بانکی به بیش از ۲۷۱۶ هزار میلیارد تومان رسیده شاهد رشد ۵۰،۸ درصدی نسبت به بهمن ماه هستیم.

طبق تازه‌ترین گزارش بانک مرکزی شاهد رشد ۲۰۱۲ درصدی سپرده‌های سپرده‌های بانکی به ۲۷۷۶ هزار میلیارد تومان بالغ شده که این رقم با رشد ۲۰،۲ درصدی نسبت به اسفند سال گذشته روبه‌رو شده است.

با توجه به توضیحات ارائه شده، به بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار پیشنهاد می‌کنم که نرخ سود سپرده به بانک‌ها واگذار شود و نرخ بهره هر بانک حداقل باید ۲۰ درصد تعیین شود، این امر با یک وقفه حداقل ۳ الی ۶ ماه می‌تواند به وضعیت اقتصادی کشور کمک کند.

تغییر ماهانه مانده سپرده‌های بانکی از فروردین ۹۸ تا فروردین ۹۹			
ماه	مانده سپرده‌های بانکی (هزار میلیارد تومان)	نرخ رشد نسبت به ماه قبل (درصد)	
فروردین ۹۸	۲۰۵۸۲۵	۸،۷	
اردیبهشت ۹۸	۲۱۳۱۱	۳،۳	
خرداد ۹۸	۲۱۷۶۵	۲،۱	
تیر ۹۸	۲۲۱۶۵	۱،۸	
مرداد ۹۸	۲۲۶۳۰	۲	
شهریور ۹۸	۲۳۴۹۳	۳،۸	
مهر ۹۸	۲۳۷۲۵	۰،۳۸	
آبان ۹۸	۲۴۴۲۴	۲،۱	
آذر ۹۸	۲۴۷۱۶	۱،۹	
دی ۹۸	۲۵۱۶۳	۱،۸	
بهمن ۹۸	۲۵۷۸۰	۲،۴	
اسفند ۹۸	۲۷۱۶۲	۵،۸	
فروردین ۹۹	۲۷۷۶۶	۲،۲	

اطلاع از بانک مرکزی نشان می‌دهد که این بانک هنوز هیچ تصمیمی در خصوص زمان و جزئیات اجرای این مصوبه نگرفته است و طی روزهای آینده و در زمان ابلاغ بخشنامه به بانک‌ها این جزئیات مشخص خواهد شد.

دراین بخشنامه مشخص می‌شود که آیا نرخ‌های جدید عطف به ماسبق می‌شود و سپرده‌های فعلی را نیز دربرمی‌گیرد یا خیر یا بدون توجه به سپرده‌های فعلی از ابتدای ماه آینده اجرایی خواهد شد.

تغییرات سپرده‌های بانکی

بررسی مانده سپرده‌های بانکی از سال گذشته تاکنون حاکی از نوسان بالا در نرخ رشد این سپرده‌ها دارد. هرچند همواره در طول ۱۳ ماه فروردین

افزایش می‌یابد حتی سرمایه‌گذارانی که نمی‌خواهند ریسک کنند و به‌دنبال نرخ سود ثابت و هرچند اندکی هستند بتدریج از بانک خارج می‌شوند، همان موضوعی که از نگاه کارشناسان به نوسان بازارهایی مانند ارز، طلا، خودرو و مسکن دامن زده است.

زمان اجرای نرخ سود ۱۸ درصد؟

علاوه بر افزایش نرخ سود سپرده‌های بانکی که حداکثر آن سه درصد با نرخ سود قبلی تفاوت دارد، زمان اجرای این مصوبه از اهمیت زیادی برخوردار است. این درحالی است که مصوبه شورای پول و اعتبار در خصوص زمان اجرایی شدن مصوبه افزایش نرخ سود خود سکوت کرده و آن را به بخشنامه بانک مرکزی واگذار کرده است. در همین زمینه کسب

تأسیس نظام بانکی کشور شاهد تغییرات گسترده مدیران بانکی شد. هر چند که رئیس کل بانک مرکزی دکتر شیبانی که پس از فوت نوربخش در فروردین سال ۱۳۸۲ جانشین او شده بود همچنان بر پست خود باقی مانده بود. با توجه به شیوه مدیریتی احمدی‌نژاد انتظار می‌رفت که نرخ سود سپرده‌ها کاهش یابد و این اتفاق افتاد. در سال ۱۳۸۵ نرخ سود سپرده‌های کوتاه مدت ویژه (۶ ماهه) از ۹ درصد به دامنه ۷ تا ۱۶ درصد تغییر کرد و این دامنه برای تمامی سپرده‌ها به جز ۵ ساله که از ۱۷ درصد به ۱۶ درصد کاهش یافت، تثبیت شد. در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ شاهد بازی با نرخ سود سپرده‌ها هستیم که بسته به نوع سپرده بین ۶ تا ۱۷ درصد تغییر می‌کرد اما از سال ۱۳۹۰ که تحریم‌های سازمان ملل اعمال می‌شود و بازار پولی و ارزی کشور دچار هیجان می‌گردد یک تغییر بسیار مهم در نرخ سود سپرده‌ها و دانش جعفری شد و در شهریورماه همان سال، کمتر از یک ماه از

۱۷ درصد کاهش یافته بود افزایش نرخ سود سپرده‌ها و تنوع آنها برای نگهداری نقدینگی در بانک‌ها و جمع‌آوری نقدینگی راکهار مناسبی روند تا سال ۱۳۶۸ ادامه یافت. بگذریم از اینکه در این مدت با توجه به نرخ تورم که بالاتر از نرخ سود سپرده‌ها بود، سودجویانی اقدام به تأسیس شرکت‌های مضاربه‌ای کردند و با وعده‌هایی نقدینگی مردم را جمع‌آوری می‌کردند که تالارهای دادگستری در آن ایام شاهد دادگاه‌هایی بود که مؤسسان این شرکت‌ها را که نتوانسته بودند به وعده‌های خود عمل کنند و پول مردم را به باد داده بودند، محاکمه می‌شدند.

در سال ۱۳۶۹ و با پایان جنگ و تشکیل دولت هاشمی رفسنجانی، سیستم پولی کشور هم دچار تغییراتی شد. محسن نوربخش، وزیر امور اقتصادی شد و محمد حسین عادل، رئیس کل بانک

رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیک وزارت صنعت، معدن و تجارت گفت: به منظور تسهیل رویه‌های معاملات دولتی، ارتباط سامانه تدارکات الکترونیکی دولت با سامانه پیام‌رسان مالی بانک مرکزی (سیام) برقرار و قابلیت استعلام سیستمی و برخط ضمانت‌نامه‌های بانکی فراهم شده است. علی رهبری تصریح کرد: در راستای مصوبه هیأت دولت و به منظور تسهیل و تسریع رویه‌های معاملات دولتی، ارتباط سامانه تدارکات الکترونیکی دولت با سامانه پیام‌رسان مالی الکترونیکی (سیام) بانک مرکزی برقرار و قابلیت استعلام سیستمی و برخط ضمانت‌نامه‌های بانکی فراهم شده است.

دبیر کارگروه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت افزود: بر این اساس، هنگام بازگشایی تضمین در زیر سامانه‌های مزایده و مناقصه و هنگام بررسی تضمین خدمات مشاوره در زیر سامانه خرید جزئی و متوسط، امکان استعلام اصالت ضمانت‌نامه و مشاهده مشخصات آن اعم از مشخصات ضمانت خواه و ذینفع که سوئیفتی بانک و شعبه صادرکننده نوع، وضعیت، مبلغ، تاریخ، صدور و سررسید ضمانت‌نامه برای دستگاه‌ها فراهم شده است. وی تصریح کرد: از این پس نیازی به مکاتبه با بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری جهت استعلام اصالت ضمانت‌نامه‌های دریافتی وجود ندارد. **صنعت، معدن و تجارت**